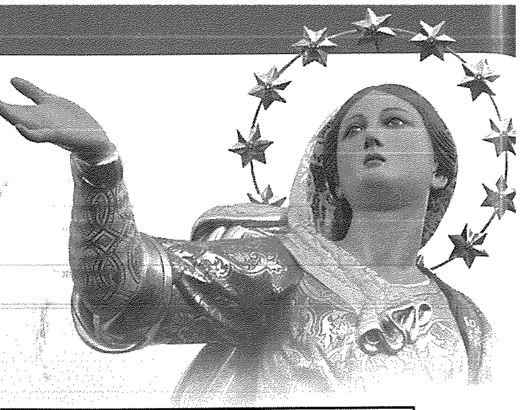

Il-Ġublew tad-Djamanti tal-Qanpiena l-Kbira

jikteb is-Sur John Zammit

L-elementi li jagħmlu l-festa tar-raħal huma ħafna: mill-vara titulari sat-tiżjin il-prim fil-knisja, min-nar ta' l-ajru u ta' l-art sal-banda, mill-armar ta' barra sal-koppla mixgħula. Element ieħor tal-festa tar-raħal hu d-daqq tal-qniepen. U din is-sena, il-qanpiena l-kbira, li tħabbar b'daqq speċjali l-festa titulari ta' Santa Marija, qiegħda tfakkar anniversarju speċjali, dak tal-ġublew tad-djamanti. Kien 75 sena ilu meta l-qanpiena l-kbira tbierket mill-Isqof ta' dak iż-żmien u ttellgħet fil-kampnar tal-knisja parrokkjali.

Il-benefatturi Zammit u Inguanez

Il-benefatturi li ħallsu għall-qanpiena l-kbira kienu Mikiel Zammit, magħruf bħala l-Mejlaq, u martu Giovanna mwielda Inguanez. Mikiel Zammit, flimkien ma' martu u niesha, kien diġà wera ruħu benefattur sinjifikanti tal-festa ta' Santa Marija u tal-parroċċa ta' l-Imqabba fis-snin ta' qabel. Il-familji Zammit u Inguanez ma' familji oħrajn kienu minn ta' quddiem biex kmieni fis-snin 20 tas-seklu l-ieħor kienet saret il-vara l-kbira ta' l-Inkoronazzjoni. Fl-1928, Mikiel Zammit u oħt martu, Grazzja Inguanez, kienu ħallsu biex saret il-bradella ta' l-istatwa titulari meta x-xbigħa ta' l-injam ta' Santa Marija kien sarilha l-pedestall tal-fidda. Jidher li kien Mons. Giovanni Battista Ghigo mill-Imqabba, li dak iż-żmien kien Arċipriet iż-Żurrieq u li kien espert fit-tonalitaċċ tal-qniepen, li mbagħad kien ħajjar għall-proġett tal-qanpiena lill-familja Zammit meta kien kellem lil iben Mikiel Zammit, Wenzu.

Mikiel Zammit, il-Mejlaq, mal-qanpiena l-kbira li hu u martu, Giovanna mwielda Inguanez, kienu ħallsu għaliha

Il-funderija Barigozzi ta' Milan

Il-qanpiena l-kbira kienet ordnata għand il-funderija magħrufa Taljana Fratelli Barigozzi ta' Milan li għamlet ħafna qniepen fl-Italja u f'pajjiżi oħra kif ukoll diversi qniepen f'Malta fosthom il-qanpiena l-kbira ta' Birkirkara (li ttellgħet tliet ġimgħat wara dik ta' l-Imqabba). Fil-festa tal-Qalb ta' Ġesù ta' l-1931, il-fonditur Prospero Barigozzi nnifsu tela' fil-kampnar tal-knisja ta' l-Imqabba biex jara u jisma' l-qniepen l-oħrajn ħalli jkun jaf sew x'ton kien meħtieġ għall-qanpiena l-kbira. Sar ftehim bejn Mikiel u Giovanna Zammit min-naħa l-waħda u d-ditta Barigozzi min-naħa l-oħra li ntrabtet li tfondi qanpiena b'nota mużikali 'si' grave' u li kellha tiżen madwar 2000 kilogramm. Il-ftehim kien jgħid li l-qanpiena kellha tinħadem skond kif titlob l-arti u s-sengħa u l-bronż kellu jkun ta' l-aqwa kwalità. Dwar il-permess meħtieġ biex issir qanpiena ġdida, tressaq rikors fil-Kurja mill-Kappillan Pacifico Mifsud fl-10 ta' Ġunju 1931.

Minn Milan għal Genova, Malta u l-Imqabba

Wara li l-qanpiena tlestliet fil-funderija Barigozzi f'Milan, din ittieħdet il-port ta' Genova

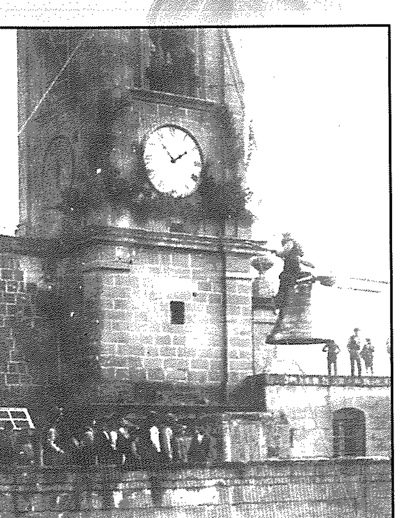

Mument mit-tlugħ tal-qanpiena l-kbira bil-kampnar imżejjen hu u jilqagħha

minn fejn telqet lejn Malta fis-16 ta' Diċembru 1931 fuq il-vapur 'Garibaldi' u waslet fit-22 ta' Diċembru 1931. Imbagħad inġarret fuq karru miġbud mill-Imqabbin. Meta waslu fit-telgħa ta' Ħal Luqa, il-karru nġibed minn trakk tal-linja. Il-qanpiena jingħad li kienet mgħottija b'bandiera Maltija u l-ilsien tagħha kien maqlugħ u mqiegħed fit-trakk biex ma ssirlux ħsara. It-trakk wasal l-Imqabba ħdejn l-iskola fejn marru ħafna nies u t-tfal ħarġu mill-iskola biex jarawha. Wara, inġarret minn Triq il-Karmnu għal fuq iz-zuntier in-naħa tal-kappellun ta' l-Agunija. Il-gazzetta 'Malta' tat-30 ta' Diċembru 1931 irrappurtat li ħafna nies marru jammirawha sakemm damet fuq iz-zuntier. L-armar u kull ma kien jinħtieġ għat-tlugħ tagħha nġieb u ntrama mis-suldati tar-Royal Malta Artillery bis-sehem ta' ħafna rġiel Imqabbin. Peress li l-qanpiena hi usa' mill-arkata tal-kampnar, inqalgħu l-balavostri u xi ċnagen mill-koxxa tal-kampnar biex il-qanpiena setgħet tgħaddi.

Il-maltemp idewwem it-tlugħ

Iċ-ċerimonja u l-ħidma tat-tlugħ kienet bdiet fid-9 ta' filgħodu tal-Ħadd

3 ta' Jannar 1932 meta l-qanpiena l-kbira kienet tbierket mill-Isqof ta' dak iż-żmien, Mons. Mauro Caruana, imdawwar mill-kleru tal-parroċċa u ż-żewġ parrinijiet tal-qanpiena, il-benefatturi nfushom. Il-qanpiena u l-kampnar iżżejnu b'girlandi tal-fjuri, rand u palm. Inġabru hafna rġiel u nisa biex jaraw il-qanpiena titbierek u tittella'. Hafna rġiel kienu lesti biex jgħinu billi jiġbdu l-ħbula. L-atmosfera ta' festa sseddqet bid-daqq tal-banda ta' l-Istitut ta' San Ġużepp tal-Hamrun. Iżda Jannar jista' jkun inkrepattiv ghat-temp u hekk kien. Jingħad li l-ħbula kienu simnu bix-xita li għamlet fil-ġranet ta' qabel. Hawn min jgħid ukoll li nqalgħu intoppi oħrajn minħabba li l-kampnar ma kienx jesa' l-irġiel kollha li kien hemm bżonn biex jgħinu ħalli l-qanpiena titqiegħed f'postha. Il-gazzetta 'Malta' fir-rapport tagħha tgħid li, minħabba l-maltemp, kien deċiż li l-qanpiena tittella' l-għada t-Tnejn 4 ta' Jannar 1932 meta fil-fatt il-biċċa xogħol irnexxiet biex il-qanpiena l-kbira tqiegħdet f'postha f'nofs il-kampnar u bdiet iddoqq b'mod li "dawk kollha li kienu preżenti baqgħu entużjażmati meta semgħu l-ewwel tokki". It-ton tagħha kien deskritt mill-istess gazzetta bħala "perfett" u ngħata tifħir lid-ditta Barigozzi li fondietha.

Id-daqs u s-siwi tal-qanpiena 'Maria'

Il-qanpiena l-kbira ingħatat l-isem 'Maria' kif ukoll l-ismijiet tal-parrinijiet, il-benefatturi tagħha, 'Mikiel' u 'Giovanna'. L-użin tal-qanpiena waħedha hu 2,109 kilogrammi, l-ilsien jiżen 105 kilogrammi u l-istringa tal-ġilda bil-ħolqa tiżen żewġ kilogrammi; b'kollox 2,216-il kilogramm, jew madwar 28 qantar. Hija għolja 150 ċentimetru u wiesgħa wkoll 150 ċentimetru (ħames piedi). Il-qanpiena l-kbira swiet 366 lira minbarra d-dazju ta' 36 lira; b'kollox 402 liri. Aktar minn nofs il-ħlas tal-qanpiena, 205 liri, kien diġà sar fil-11 ta' Awissu 1931. Il-bqija tħallsu f'żewġ pagamenti fit-13 ta' Jannar u fis-6 ta' Frar 1932. Il-qanpiena daqqet għall-ewwel darba uffiċjalment fil-festa ta' l-Epifanija, l-Erbgħa 6 ta' Jannar 1932. It-traduzzjoni tal-kitba bil-Latin li hemm fuq il-qanpiena hi: "Jien ir-rigal ta' Mikiel u Giovanna

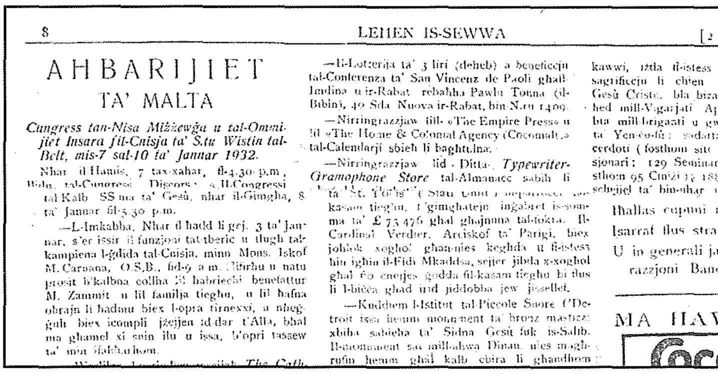
8 LEHEN IS-SEWWA [2 ta' Jannar 1932

AHBARIJIET TA' MALTA

Cungress tan-Nisa Miżżewġa u tal-Omnijiet Insara fil-Cnisja ta' S.tu Wistin tal-Belt, mis-7 sal-10 ta' Jannar 1932.

Nhar il Hamis, 7 tax-xahar, fl-4.30 p.m., ... tal-Cungress ... Discors ... il-Congressi tal Kalb SS.ma ta' Gesù, nhar il-Gimgha, 8 ta' Jannar fil-5.30 p.m.

—L-Imkabba. Nhar il hadd li gej, 3 ta' Jannar, s'er issir il funzjoni tat-tberic u tlugh tal-kampiena l-gdida tal-Cnisja, minn Mons. Iskof M. Caruana, O.S.B., fid-9 a.m. Nifirhu u natu prosit b'kalbna collha lil habriechi benefattur M. Zammit u lil familja tieghu, u lil hafna ohrajn li hadmu biex l-opra tirnexxi, u nheggu biex icomplu jżejjen id-dar t'Alla, bhal ma ghamel xi snin ilu u issa, b'opri tasew ta' min ifahharhom.

—Il-Lotterija ta' 3 liri (deheb) a beneficcju tal-Conferenza ta' San Vincenz de Paoli ghall-Imdina u ir-Rabat rebahha Pawlu Tonna (il-Bibin), 40 Sda Nuova ir-Rabat, bin-N.ru 1400.

—Nirringrazzjaw lill- «The Empire Press» u lil «The Home & Colonial Agency (Cocomalt)» tal-Calendarji sbieh li baghtulna.

—Nirringrazzjaw lid-Ditta *Typewriter-Gramophone Store* tal-Almanacc sabih li ...

... ingabret is-somma ta' £ 73.476 ghal ghajnuna tal-fokra. Il-Cardinal Verdier, Arciskof ta' Parigi, biex joblok xoghol ghaa-nies keghda u fl-istess hin ighin il-Fidi Mkaddsa, sejjer jibda x-xoghol ghal ... cnejjes godda fil-kasam tieghu bi flus li l-biċċa ghad ind jiddobba jew jissellef.

—Kuddiem l-Istitut tal-Piccole Suore t'Detroit issa hemm monument ta' bronz mastizz: xbiha sabieha ta' Sidna Gesù fuk is-Salib. Il-monument sar mill-ahwa Dinan, nies maghrufin hemm ghal kalb cbira li ghandhom

MA HAWNX BHAL

Cocomalt

Avviżi fil-gazzetti 'Leħen is-Sewwa' u 'Il-Poplu' fil-ġranet ta' qabel dwar it-tlugħ tal-qanpiena l-kbira fl-Imqabba

31 ta Dicembru 1931 'IL POPLU

AHBARIJET TA MALTA

il habta.

—Nhar il Hadd li gej, fid-9 a.m. l'Ecc tieghu Mons Iskof ghandu imur geuua l'Imkabba eabiex jicconsacra kampiena gdida irrogalata lil Parroccia mis sur Michele Zammit u is-sinjura tieghu.

Nifirhu lil poplu ta l'Imkabba ghal acquist illi ghamel fil Parroccia tieghu.

LOTTERIJ

2160	4200	4896	5429
2452	4277	4923	5435
2738	4132	5217	5521
2756	4149	5266	5583
3069	4539	5203	5719
3105	4552	5207	5772

miżżewġin Zammit, ulied dan ir-raħal, biex ikabbru l-qima lejn Alla u lejn il-Verġni Omma Alla mtellgħa fil-glorja tas-sema. Mogħtija lill-Kappillan P Mifsud fis-sena tal-Mulej 1931." Ma' din il-kitba hemm il-figuri tal-Kurċifiss, San Mikiel u Santa Marija.

Daqq b'mod speċjali fil-festa tal-parroċċa

Kif jixraq lill-festa tal-parroċċa Mqabbija, il-qanpiena l-kbira ddoqq b'mod speċjali f'Santa Marija. Is-sejħa għall-quddies fil-jum tal-festa titulari jindaqq bil-qanpiena l-kbira. Il-moti ewlenin tal-jiem tal-festa li jibdew

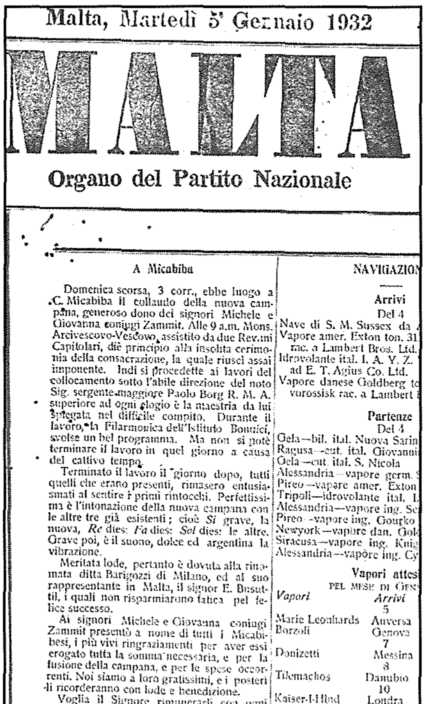
Malta, Martedì 5 Gennaio 1932

MALTA

Organo del Partito Nazionale

A Micabiba

Domenica scorsa, 3 corr., ebbe luogo a C. Micabiba il collaudo della nuova campana, generoso dono dei signori Michele e Giovanna coniugi Zammit. Alle 9 a.m. Mons. Arcivescovo-Vescovo, assistito da due Rev.mi Capitolari, diè principio alla insolita cerimonia della consacrazione, la quale riuscì assai imponente. Indi si procedette ai lavori del collocamento sotto l'abile direzione del noto Sig. sergente-maggiore Paolo Borg R. M. A. superiore ad ogni elogio è la maestria da lui spiegata nel difficile compito. Durante il lavoro, la Filarmonica dell'Istituto Bonnici, svolse un bel programma. Ma non si potè terminare il lavoro in quel giorno a causa del cattivo tempo.

Terminato il lavoro il giorno dopo, tutti quelli che erano presenti, rimasero entusiasmati al sentire i primi rintocchi. Perfettissima è l'intonazione della nuova campana con le altre tre già esistenti; cioè *Si* grave, la nuova, *Re* dies: *Fa* dies: *Sol* dies: le altre. Grave poi, è il suono, dolce ed argentina la vibrazione.

Meritata lode, pertanto è dovuta alla rinomata ditta Barigozzi di Milano, ed al suo rappresentante in Malta, il signor E. Busuttil, i quali non risparmiarono fatica pel felice successo.

Ai signori Michele e Giovanna coniugi Zammit presentò a nome di tutti i Micabibesi, i più vivi ringraziamenti per aver essi erogato tutta la somma necessaria, e per la fusione della campana, e per le spese occorrenti. Noi siamo a loro gratissimi, e i posteri li ricorderanno con lode e benedizione.

Voglia il Signore rimunerarli con ogni sorta di felicità in questa vita, riservando loro la gloria eterna in Cielo.

A. G. B. G.

NAVIGAZION

Arrivi

Del 4

Nave di S. M. Sussex da
Vapore amer. Exton ton. 31
rac. a Lambert Bros. Ltd.
Idrovolante ital. I. A. Y. Z.
ad E. T. Agius Co. Ltd.
Vapore danese Goldberg t
vorossisk rac. a Lambert

Partenze

Del 4

Gela—bil. ital. Nuova Sarin
Ragusa—cut. ital. Giovanni
Gela—cut. ital. S. Nicola
Alessandria—vapore germ.
Pireo—vapore amer. Exton
Tripoli—idrovolante ital. I.
Alessandria—vapore ing. Se
Pireo—vapore ing. Gourko
Newyork—vapore dan. Gol
Siracusa—vapore ing. Knig
Alessandria—vapore ing. Cy

Vapori attes
PEL MESE DI GEN

Vapori	Arrivi
	5
Marie Leonhards	Anversa
Borzoli	Genova
	7
Donizetti	Messina
	8
Tilemachos	Danubio
	10
Kaiser-I-Hind	Londra
Novara	Londra
	11
Esperance Bay	Levante

Ir-rapport fil-gazzetta 'Malta' tal-5 ta' Jannar 1932 jitkellem dwar iċ-ċerimonja tat-tberik, il-ħidma tat-tlugħ, il-posponiment għall-għada minħabba l-maltemp, l-intonatura tal-qanpiena l-ġdida, il-funderija Barigozzi ta' Milan u l-ħajr lid-donaturi tal-qanpiena

minn nofsinhar nieqes kwart ta' lejlet il-festa jibdew b'qanpiena differenti kull waħda u l-itwal u l-aħħar mota, ta' nofs siegħa, tibda bil-kbira. Hi l-qanpiena l-kbira wkoll li tibda l-moti li jħabbru l-ħruġ ta' l-istatwa titulari ta' Santa Marija fid-darbtejn li toħroġ mill-knisja tagħha fil-festa, dakinhar tal-ħruġ min-niċċa u dakinhar tal-festa propja, kif ukoll il-purċissjoni tat-tranżlazzjoni lejlet il-festa.

Interessanti jingħad li, aktar tard fl-istess sena meta kienet ittellgħet il-qanpiena l-kbira, kienet saret ukoll l-iżgħar qanpiena li għandna fil-kampnar ta' l-Imqabba, ukoll fonduta mid-ditta Barigozzi ta' Milan u li hi magħrufa bħala 'iż-Żubu' għax dan kien laqam id-donatur tagħha, Mikiel Xuereb li kien ħallas għaliha flimkien ma' martu, Antonia nee Caruana. Din il-qanpiena qiegħda fl-arkata tal-kampnar li tħares lejn il-koppla u jingħad li ttellgħet mill-garigor tal-kampnar u li daqqet għall-ewwel darba fil-festa ta' Lapsi ta' l-1932. Ta' min jgħid ukoll li l-funderija Fratelli Barigozzi ta' Milan baqgħet taħdem sa l-1975 u, f'dawn l-aħħar 30 sena, is-sede tagħha f'Milan qed isservi ta' mużew dwar l-arti tal-qniepen taħt l-isem ta' Fonderia Napoleonica Eugenia.

Hajr lil Carmen Lia għal tagħrif ippubblikat fil-Programm tal-festa ta' Santa Marija – Mqabba fl-1995 u għal riċerka addizzjonali

Tul is-snin,
Leħnek wens.
Tagħna niket, ferħ,
Kollox qsamt magħna.